

Internationalisering av högre utbildning och forskning:

Undervisningsspråk och publiceringsspråk i Sverige

Rapport 2024:1 i *Chalmers serie om kommunikation och lärande inom högre utbildning*

© Undervisningsspråk och publiceringsspråk i Sverige, 2024

Citeras som:

Malmström, H. & Pecorari, D. (2024). *Undervisningsspråk och publiceringsspråk i Sverige.*

(Chalmers Studies in Communication and Learning in Higher Education 2024:1)

<https://doi.org/10.17196/cls.cslhe/2024/01>

Kontakta författarna:

- Hans Malmström, Institutionen för vetenskapens kommunikation och lärande, Chalmers tekniska högskola, Hörsalsvägen 2, 412 96, Göteborg (mahans@chalmers.se)
- Diane Pecorari, University of Leeds, School of Education, Woodhouse, Leeds LS2 3AR, United Kingdom (D.Pecorari@leeds.ac.uk)

Bakgrund

Institutionen för vetenskapens kommunikation och lärande vid Chalmers tekniska högskola gör regelbundet en uppföljning av språkanvändningen för undervisning och publicering i Sverige (med fokus på användningen av svenska och engelska). Rapportinnehållet baseras på statistik från Universitets- och högskolerådet (UHR) data och SwePub, en del av Libris, en nationell söktjänst med information om titlar på svenska bibliotek som underhålls av Kungl. biblioteket.

För detaljer om tillvägagångssättet, se Malmström, Hans & Pecorari, Diane (2022). [Språkval och internationalisering: Svenskans och engelskans roll inom forskning och högre utbildning.](#) Språkrådet. Alla data i den här rapporten är hämtade/verifierade i maj 2024; principerna för datarapportering från UHR har förändrats marginellt jämfört med den senaste rapporten (2022).

Fokus för årsrapporten är utvecklingen 2019 – 2023 (i praktiken perioden efter den senaste stora undersökningen), men vissa långtidsdata presenteras också för att möjliggöra jämförelser över tid. Val av **undervisningsspråk** inom programutbildning och kursutbildning, och **publiceringsspråk** för avhandlingar och tidskriftsartiklar redovisas primärt grafiskt, men med en inledande sammanfattning och en avslutande kommentar. Data presenteras dels gemensamt för alla ämnesområden, dels, när sådana data är tillgängliga, för olika *ämnesområden*.

Sammanfattning

Den övergripande trend som uppmärksammades i rapporten från 2022 – att användningen av engelska vid svenska universitet ökar, oavsett om det handlar om undervisning eller publicering – bekräftas i den här uppföljningen, särskilt vad gäller användningen av engelska som undervisningsspråk, men förändringarna vad gäller den relativa fördelningen mellan svenska och engelska är ofta ganska små; mindre fluktuationer – någon/några procentenhet/er upp eller ner – bör inte övertolkas (viktiga skillnader kan istället ses över längre tidsperioder).

Inom **programutbildningen** är det relativa förhållandet mellan svenska och engelska nästan oförändrat sedan 2019; för såväl program på grundnivå som avancerad nivå är ökningen av andelen engelska blott en procentenhet. Svenska förblir det förhärskande språket på grundnivå (95% av programmen på grundnivå använde svenska år 2023) medan engelska används i störst utsträckning på avancerad nivå (i 62% av programmen). Se figur 1.

Även inom **kursutbildningen** är svenska vanligast på grundnivå – här är engelska undervisningsspråk i endast 20% av kurserna, men en ökning av engelskaanvändningen med tre procentenheter mellan 2019 och 2023 kan noteras. För kurser på avancerad nivå verkar engelska ha etablerat sig som det vanligaste undervisningsspråket – här används 2023 engelska i 58% av kurserna, vilket är en ökning med sex procentenheter sedan 2019. Se Figur 2.

En närmare genomgång av **kursutbudet inom olika ämnesområden** visar att användningen av engelska ökar inom *samtliga* de undersökta ämnesområdena, även om ökningen i vissa fall begränsar sig till grundnivå eller avancerad nivå och i några fall är marginell; de största relativa förändringarna i närtid (2019-2023) finns inom teknik och naturvetenskap – här noteras en ökning med sex procentenheter på såväl grundnivå som avancerad nivå för kurser inom teknik. Den enskilt största ökningen noteras emellertid för kurser inom naturvetenskap på grundnivå; här ökade användningen av engelska som undervisningsspråk med hela 14 procentenheter mellan 2019 och 2023. Se Figur 3 och Figur 4.

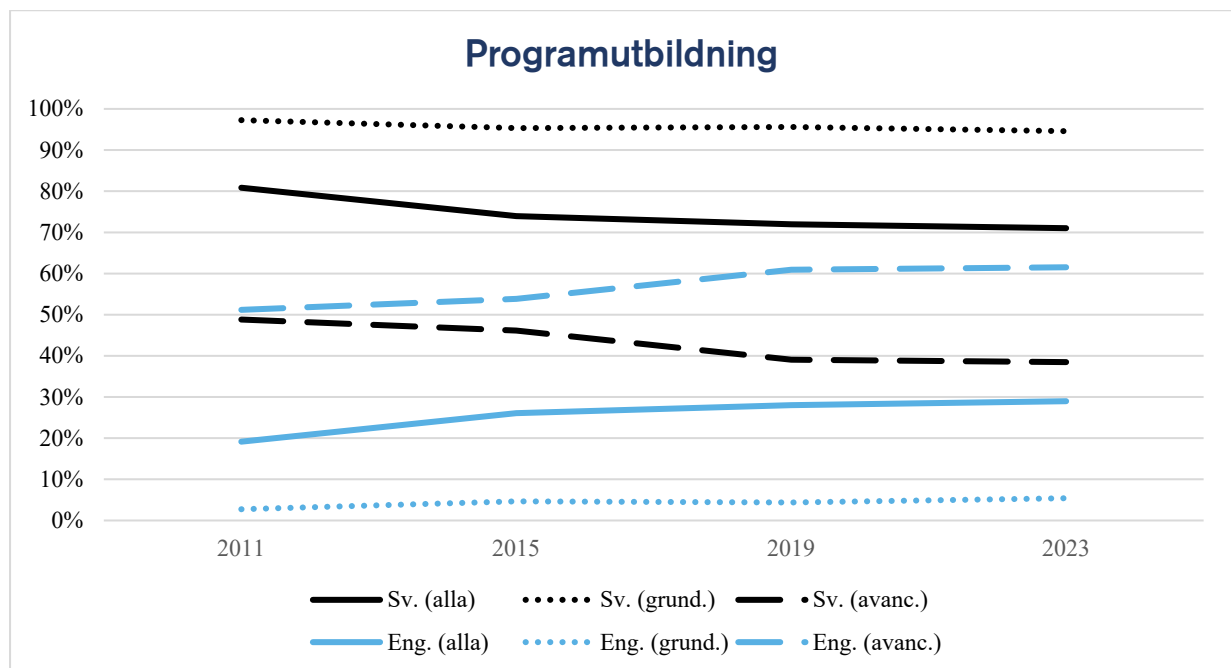
Engelska fortsätter föga förvånande att vara det helt dominerande **språket i doktorsavhandlingar och tidskriftsartiklar**. Andelen engelskspråkiga avhandlingar är förhållandevis konstant; nittiofyra procent av alla avhandlingar publiceras på engelska. I närtid syns en mycket liten ökning av andelen engelskspråkiga artiklar – 2023 skrevs 95% av artiklarna på engelska. Se Figur 5.

En närmare analys av **doktorsavhandlingar utifrån ämnesområden** visar att andelen avhandlingar på engelska är i det närmaste konstant inom naturvetenskap, teknik, samhällsvetenskap och medicin och hälsa. Inom två områden – naturvetenskap och teknik-- förekommer endast någon enstaka avhandling per år på svenska. Ett observandum är att ämnesområdet humaniora visar tecken på en

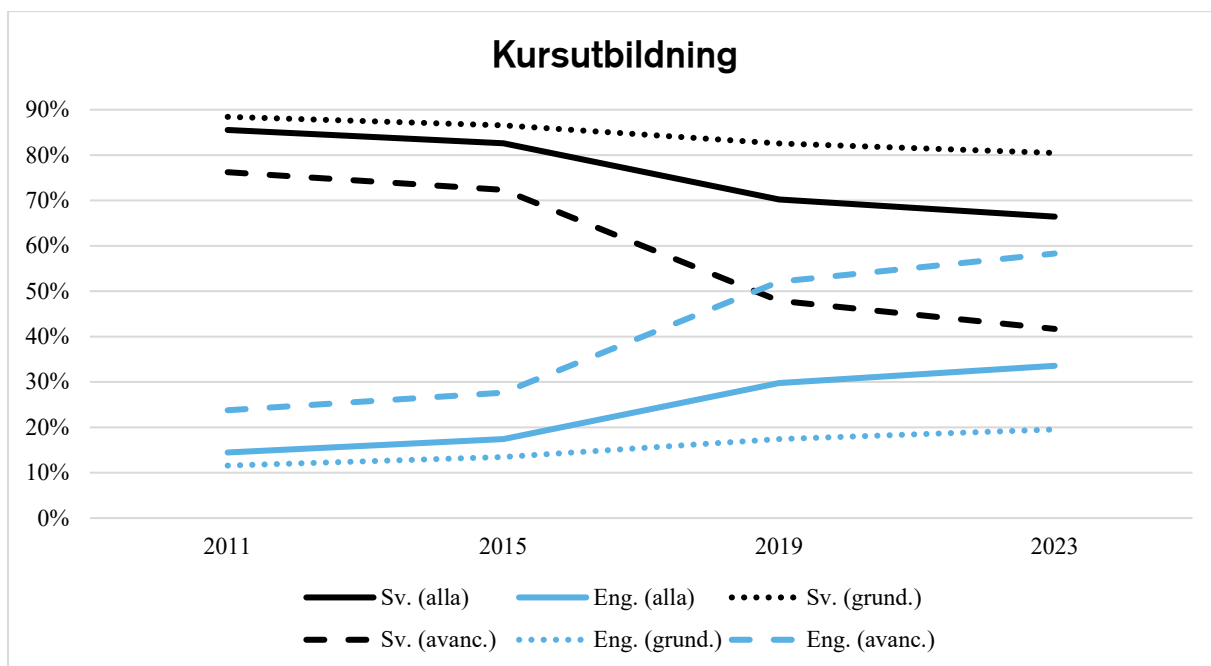
nedgång i andelen engelska avhandlingar (från 73% till 70% under den senaste fyraårsperioden. Det är dock viktigt att i detta sammanhang observera att antalet doktorsavhandlingar inom humaniora varje år är begränsat och fluktuerar från år till år. Skiftningar i de relativa proportionerna mellan engelska och svenska kan bero på faktorer som att ett specifikt ämne bidrar med flera nya avhandlingar ett visst år. Det är det längre tidsperspektivet som bäst speglar situationen i det här fallet, och det visar en alltigenom större andel engelska sedan 2011, trots mindre nedgångar enstaka år. Se Figur 6.

När språkval i **tidskriftsartiklar** analyseras **utifrån ämnesområden** är det tydligt att engelska dominerar. Inom naturvetenskap, teknik, och medicin och hälsa sker i praktiken inga förändringar i det relativa förhållandet mellan svenska och engelska eftersom engelskan sedan ganska lång tid tillbaka nästan uteslutande används (mycket få undantag noteras). Inom samhällsvetenskap noteras en marginell ökning sedan 2019, upp en procentenhet (84%-85%); andelen artiklar inom humaniora ökar lite mer, här noteras en ökning med fyra procentenheter (63%-67%). Se Figur 7.

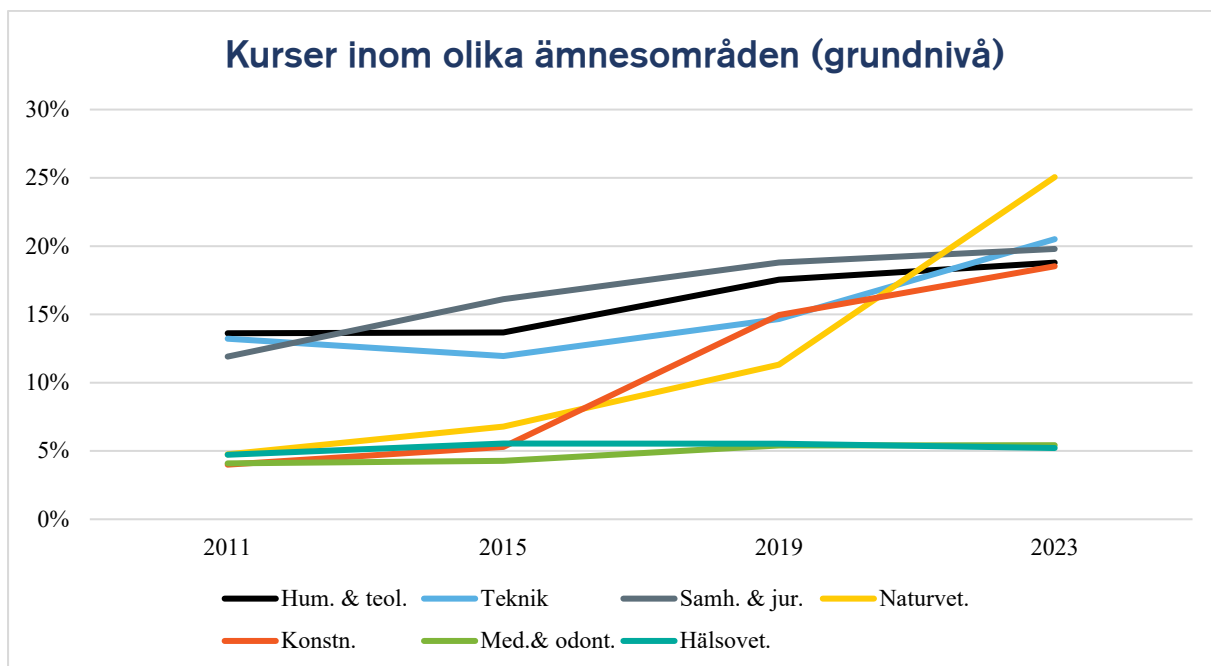
Undervisningsspråk

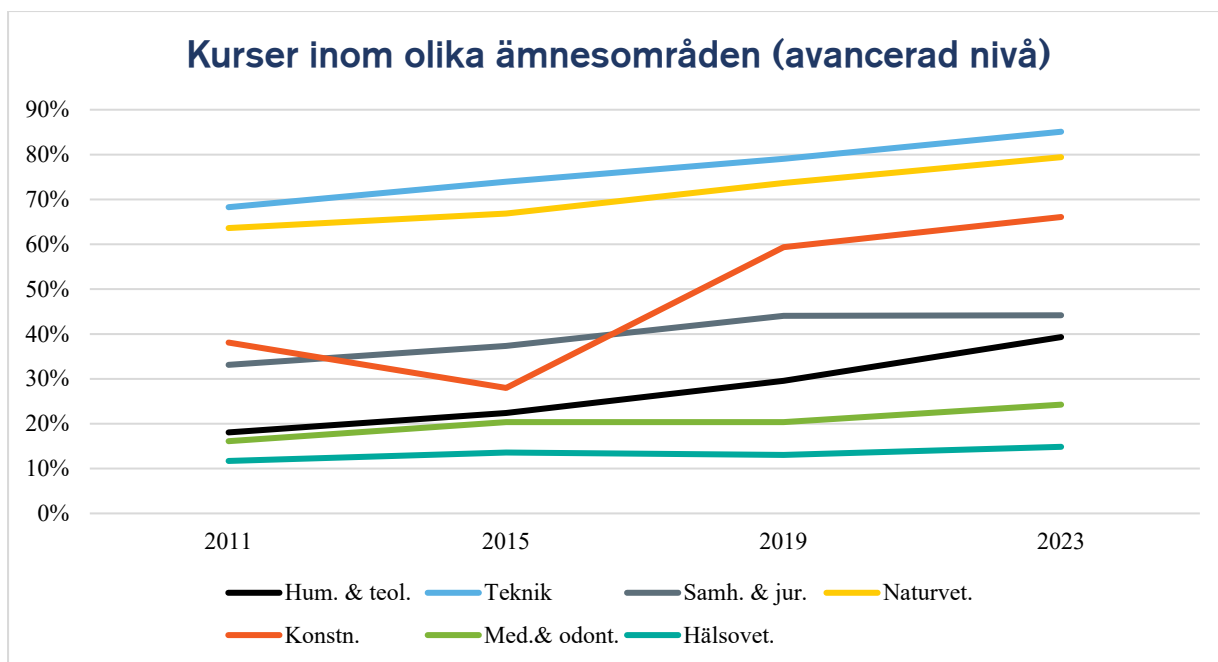
Figur 1. Fördelningen svenska–engelska (procentuell andel) för (i) samtliga utbildningsprogram oavsett nivå (heldragna linjer), (ii) grundnivå (punktade linjer) och (iii) avancerad nivå (streckade linjer).

Figur 2. Fördelningen svenska–engelska (procentuell) för (i) samtliga kurser oavsett nivå (heldragna linjer), (ii) grundnivå (punktade linjer) och (iii) avancerad nivå (streckade linjer).

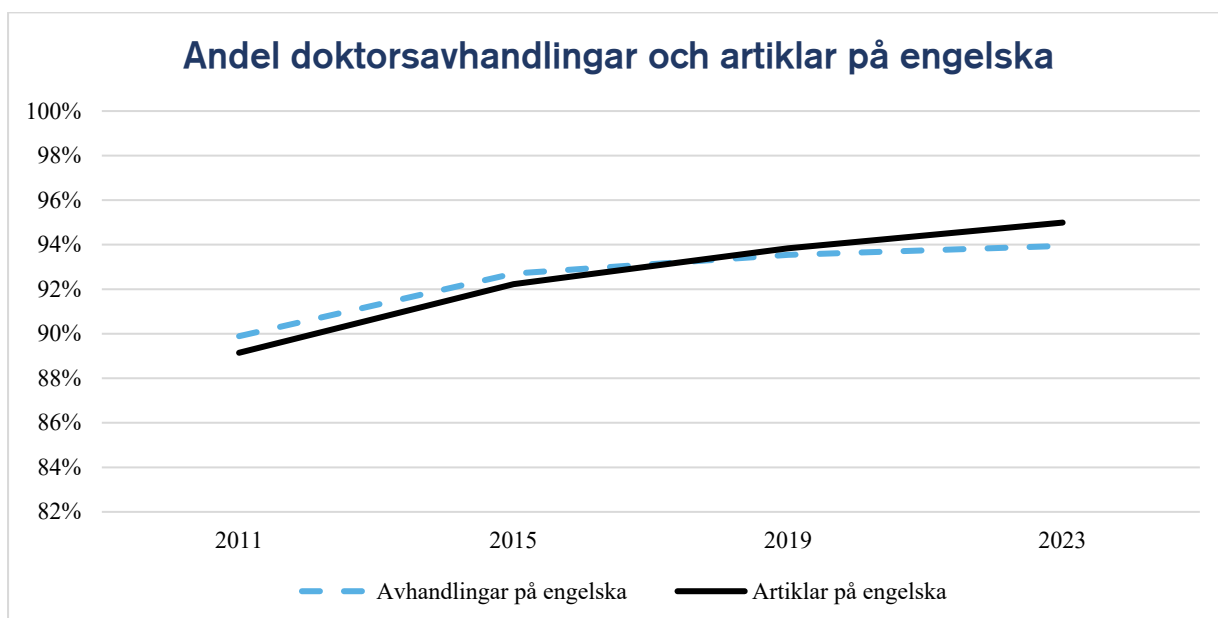

Figur 3. Andelen kurser (procentuell andel) på *grundnivå* med engelska som angivet undervisningsspråk för sju ämnesområden.

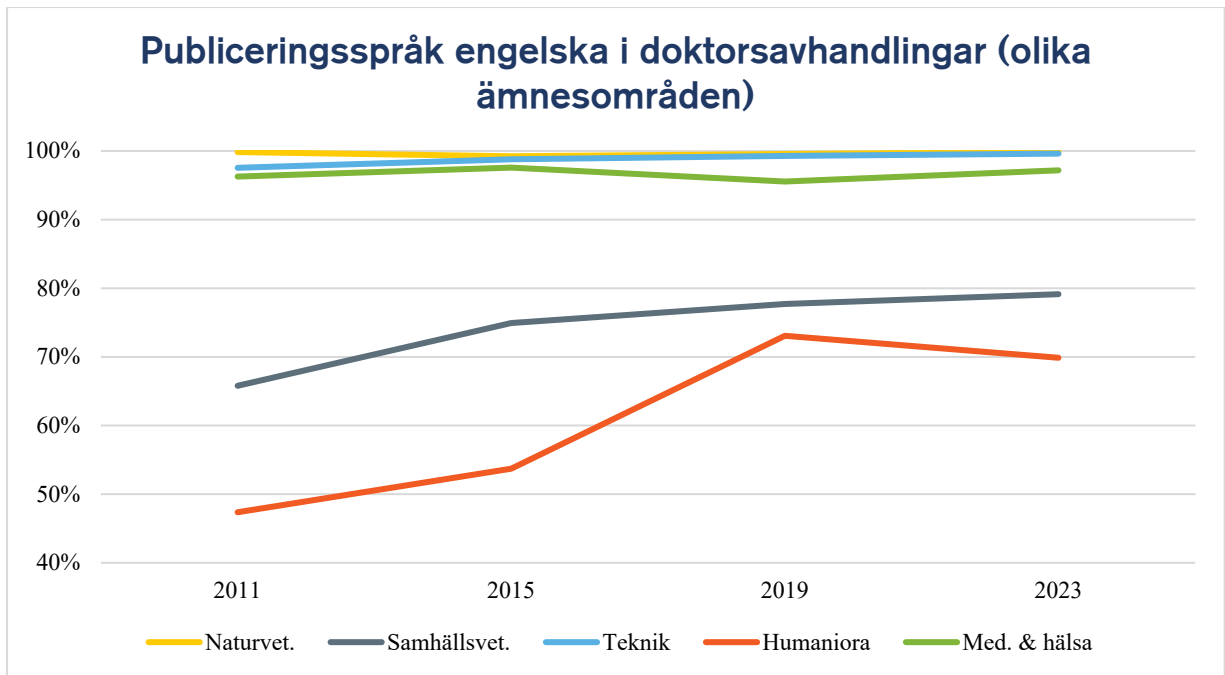

Figur 4. Andelen kurser (procentuell andel) på *avancerad* nivå med engelska som angivet undervisningsspråk för sju ämnesområden.

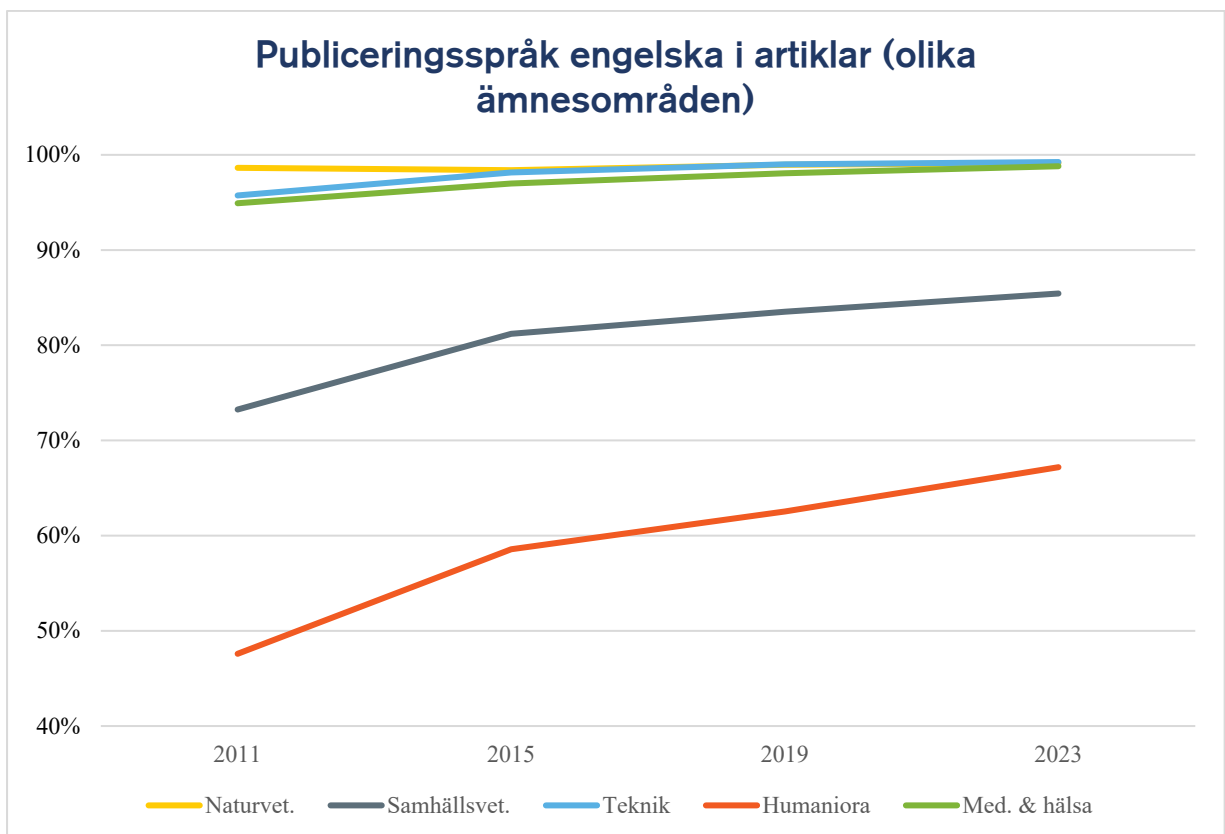
Publiceringsspråk

Figur 5. Doktorsavhandlingar och artiklar på engelska (procent andel) för alla ämnesområden sammantaget.

Figur 6. Publiceringspråk engelska i doktorsavhandlingar (procent andel) för fem ämnesområden.

Figur 7. Publiceringspråk engelska i tidskriftsartiklar inom samtliga kategorier (fem ämnesområden). Procent av alla tidskriftsartiklar inom ämnesområdet vid varje tidpunkt.

Avslutande kommentar

Förutom i ett fall - doktorsavhandlingar inom humaniora - har engelskans användning i högre utbildning ökat i varje domän och ämnesområde sedan 2019. Med hänsyn till det språkpolitiska målet att parallellspråkighet ska råda på Sveriges universitet och högskolor är det viktigt att förstå vilken betydelse denna situation har för balansen mellan engelska och svenska.

Den observerade ökningen av användningen av engelska är en del av ett större expansionsmönster inom högre utbildning. År 2023 erbjöd universiteten fler individuella kurser och utbildningsprogram på både grund- och avancerad nivå än 2019. Likaså publicerades fler nya doktorsavhandlingar och vetenskapliga artiklar 2023 jämfört med 2019; svenskan används inte i mindre utsträckning inom högre utbildning och forskning, däremot står engelska för en större del av den expanderande andelen av den här delen av högskolesektorn.

I rapporten från 2022 kunde det konstateras att ”engelskans ställning stärks på bekostnad av svenskan.” Samma slutsats kan dras utifrån dessa nya statistiken. Det kan även konstateras att tillväxten i användningen av engelska har varit starkare i vissa domäner och ämnesområden än andra. En anledning till detta är att det i vissa fall finns väldigt lite utrymme för tillväxt; ett exempel är forskningsartiklar, som har publicerats nästan uteslutande på engelska under de senaste 25 åren. I den tidigare rapporten använde vi två begrepp för att tolka resultaten: en tidpunkt kallade vi *språkskifte*, alltså när engelskan används i större utsträckning än svenskan, och en annan benämnde vi *dominans*, punkten när engelska blir helt dominant (någorlunda godtyckligt satte vi denna punkt till 90%). Långt före 2022 var engelskan dominant inom vetenskapliga artiklar och avhandlingar, och ett språkskifte hade skett för kurser och program på avancerad nivå. Utifrån de nya siffrorna i den här rapporten kan det konstateras att det för kurser och utbildningsprogram på grundnivå ännu inte har skett ett språkskifte, men inom de flesta ämnesområden är vi närmare den punkten nu än för fyra år sedan. Ett iögonfallande exempel är grundnivåkurser i naturvetenskap; år 2019 använde 11% av kurserna engelska som undervisningsspråk; 2023 var det 25%.

Det är viktigt att notera att alltför lite data finns för att dra definitiva slutsatser angående trender. Uppgifter om publikationsspråk och undervisningsspråk för både kurser och program är inte heltäckande. Resultaten ger dock anledning till att tro att det är dåligt beställt med den språkliga balansen mellan svenska och engelska på svenska lärosäten; språksituationen kännetecknas inte heller av systematiska fluktuationer på så sätt att de två språken ökar och minskar parallellt med varandra, i stället verkar en ökning av engelska i många fall innebära en minskning av svenskans roll som akademiskt språk.